EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

18. detsember 2008 *

Kohtuasjas C-384/07,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Verwaltungsgerichtshofi (Austria) 31. juuli 2007. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 13. augustil 2007, menetluses

Wienstrom GmbH

versus

Bundesminister für Wirtschaft und Arbeit,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees C. W. A. Timmermans, kohtunikud J.-C. Bonichot, J. Makarczyk, L. Bay Larsen (ettekandja) ja C. Toader,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: J. Mazák,
kohtusekretär: ametnik K. Sztranc-Sławiczek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 23. oktoobri 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Wienstrom GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* H. R. Laurer,

– Austria valitsus, esindaja: C. Pesendorfer,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: K. Gross ja B. Martenczuk,

– EFTA järelevalveamet, esindajad: B. Alterskjær, N. Fenger ning L. Young,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artikli 88 lõike 3 viimase lause tõlgendamist.

2 Käesolev taotlus esitati Wienstrom GmbH (edaspidi „Wienstrom") ja Bundesminister für Wirtschaft und Arbeiti (majandus- ja tööminister, edaspidi „kostja") vahelises kohtuvaidluses Wienstromile rohelise elektrienergia seaduse (Ökostromgesetz, edaspidi „ÖG") alusel makstavate abisummade üle.

Õiguslik raamistik

Abimeede

3 ÖG reguleerib koostootmisjaamadele toetuse andmist Austrias.

4 Nimetatud seaduse esialgne redaktsioon (*BGBl.* I, 149/2002, edaspidi „ÖG esialgne redaktsioon") jõustus 1. jaanuaril 2003. See asendati 2. oktoobril 2006 uue redaktsiooniga (*BGBl.* I, 105/2006, edaspidi „uus ÖG redaktsioon").

5 Selleks, et edendada elektrienergia tootmist koostootmisjaamades, hüvitatakse kindlaksmääratud tingimustel käitamiseks vajalikud kulud. 2003. ja 2004. aastal oli ÖG esialgse redaktsiooni kohaselt toetussumma ülemmäär 1,5 senti koostootmisel toodetud elektrienergia kWh kohta. Alates 2005. aastast määrab selle summa ÖG esialgse redaktsiooni asjakohaste sätete alusel kostja, kes võib seda pärast läbivaatamist muuta.

6 Põhikohtuasjas käsitletavatel aastatel rahastati kõnesolevat meedet ühetaolisest lisatasust, mida arvestatakse lõpptarbijale tarnitud elektrienergia koguselt, sõltumata sellest, kui palju nad on koostootmisel toodetud elektrienergiat tegelikult tarbinud. Nimetatud lisatasu kanti üle Energie Control GmbH-le, kes on koostootmisjaamadele toetuse maksmise eest vastutav avalik-õiguslik isik.

7 ÖG uue redaktsiooni §-ga 30d muudeti kõnesolevat meedet tagasiulatuvalt.

8 Selles on sätestatud, et ajavahemikul 1. jaanuarist 2003 kuni 31. detsembrini 2006 on elektrienergia jaotusettevõtjatel, kes impordivad nn rohelist elektrienergiat või

koostootmisel toodetud elektrienergiat ning müüvad seda oma riigi lõpptarbijale ja sama liiki elektrienergiat oma tarbeks importivale lõpptarbijale, õigus taotleda abisumma hüvitamist väikestes hüdroelektrijaamades toodetava elektrienergia või muud liiki rohelise elektrienergia eest või koostootmisel toodetud elektrienergia suhtes kohaldatava lisatasu hüvitamist.

Komisjoni otsus

9 Pärast 2003. aastal toimunud kirjavahetust Austria ametiasutustega registreeris Euroopa Ühenduste Komisjon koostootmisjaamasid puudutavad meetmed teatamata abina numbri all NN 162/B/2003. Austria Vabariik teavitas komisjoni ÖG uues redaktsioonis sätestatud muudatustest. Nimetatud teatis registreeriti numbri all N 317/B/2006.

10 Komisjon otsustas 4. juuli 2006. aasta otsusega K(2006) 2964 (lõplik) (ELT C 221, lk 9, edaspidi „komisjoni otsus") vastuväited esitamata jätta. Ta leidis, et abi on vastavalt ühenduse suunistele keskkonnakaitsele antava riigiabi kohta (EÜT 2001, C 37, lk 3) EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c alusel ühisturuga kokkusobiv. Ta oli seisukohal, et ÖG uues redaktsioonis muudatuste tegemine oli imporditud elektrienergiale diskrimineerivalt mõjuda võivate tagajärgede neutraliseerimiseks sobiv vahend.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 Wienstromil on Viinis mitu koostootmisjaama. Talle makstakse ÖG alusel toetust.

12 Ta vaidlustab kostja kaks otsust, mis on tehtud vastavalt 11. oktoobril 2004 (edaspidi „esimene vaidlustatud otsus") ja 7. detsembril 2006 (edaspidi „teine vaidlustatud otsus").

13 Esimeses vaidlustatud otsuses määrati Wienstromile 2003. aastal kolme koostootmisjaama eest toetust summas 37 335 602,20 eurot. Kuna kõnealusele äriühingule oli juba tasutud 44 551 514,75 euro suurune ettemaks, tähendas see otsuse kohaselt, et ta pidi tagasi maksma nimetatud summade vahe 7 215 912,55 eurot.

14 Teine vaidlustatud otsus puudutab Wienstromile 2005. aastal kaasajastatud koostootmisjaama eest antud toetust. Sellele eelnes 8. märtsi 2006. aasta otsus, milles määrati esialgu kindlaks makstav abisumma ja mille alusel tasuti 14. märtsil 2006 ettemaks 5 408 159 eurot. Teises vaidlustatud otsuses määrati lõplikult kindlaks makstav

toetussumma 5 688 703,47 eurot ja nõuti juba tehtud ettemakse arvestades ülejäänud 280 544,47 euro suuruse summa tasumist. Wienstrom väidab, et makstav summa on kuni 8 487 228,00 eurot.

15 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et komisjoni otsus puudutab ainult ÖG uut redaktsiooni ja et ÖG esialgse redaktsiooni kohta ei ole ühtegi selgelt negatiivselt otsust tehtud.

16 Ta märgib, et esimese vaidlustatud otsusega rakendatakse abi enne komisjoni otsust.

17 Ta leiab, et teine vaidlustatud otsus, mis tehti pärast komisjoni otsust, puudutab abimeetme rakendamist, kuid et seda oli hakatud rakendama varem ÖG esialgse redaktsiooni jõustumisel, mille raames oli Austria Vabariigil kohustus maksta kõnesolevat abi 2005. aastal.

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib eeskätt 21. oktoobri 2003. aasta otsusele liidetud kohtuasjades C-261/01 ja C-262/01: Van Calster jt (EKL 2003, lk I-12249) tuginedes, millise ulatusega on tema menetluses olevas kohtuasjas EÜ artikli 88 lõike 3 viimases lauses sätestatud rakendamiskeeld.

19 Sellega seoses otsustas ta menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas EÜ artikli 88 lõike 3 viimases lauses sätestatud rakendamiskeelust tulenevalt peab siseriiklik kohus keelduma edaspidise abi andmisest abisaajale, kellel on siseriikliku õiguse alusel põhimõtteliselt õigus abi saada, kui komisjon heidab ette abist teatamata jätmist, kuid ei ole siiski teinud nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999 [millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ […] artikli [88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1, ELT eriväljaanne 08/01, lk 339)] artikli 4 lõike 2 kohast negatiivset otsust ega võtnud eelnimetatud määruse artikli 14 kohast meedet, ning tuvastatud ei ole ka kolmandate isikute õiguste rikkumist?

2. Kas EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud rakendamiskeeluga on vastuolus siseriikliku õigusnormi kohaldamine, mis tugineb asjaomase siseriikliku seaduse uuel redaktsioonil, mille komisjon on tunnistanud ühisturuga kokkusobivaks, olgugi et asjaomane meede puudutab selle redaktsiooni jõustumisele eelnenud aega ja kokkusobivuse tunnistamise seisukohast otsustavaid muudatusi ei saanud kohaldada selle ajavahemiku suhtes, ning tuvastatud ei ole ka kolmandate isikute õiguste rikkumist?”

Eelotsuse küsimused

20 Esmalt tuleb märkida, et komisjoni otsus ei puuduta ainult ÖG esialgset redaktsiooni. See otsus hõlmab ÖG mõlemat redaktsiooni komisjoni hinnangus ÖG kohta komisjoni teostatud uurimise päeval kehtinud redaktsioonis. Otsuse jaotises „Ese” viitab ta otsesõnu menetlusele NN 162/B/2003 ja menetlusele N 317/B/2006. Lisaks väidab ta otsuse punktis 7, et ta tugineb kirjeldavas ja hinnangu osas nii 1. jaanuarist 2003 kehtivatele eeskirjadele kui ka uue seaduse jõustumise järel kohaldatavatele

eeskirjadele. Liiati on Euroopa Ühenduste Teatajas avaldatud teatises märgitud, et abimeede, mille suhtes ei ole vastuväiteid esitatud, hakkab kehtima alates 1. jaanuarist 2003.

21 Tuleb veel tõdeda, et põhikohtuasja eesmärk on kindlaks määrata abisumma, mis kõnesoleva abimeetme alusel mõlemal asjaomasel perioodil tegelikult maksta tuleb.

22 Viimasena tuleb märkida, et ehkki põhikohtuasjas vaidlustatud otsustest esimene tehti enne komisjoni otsust ja teine pärast seda, käsitlevad mõlemad eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused sama õiguslikku olukorda, mis mõlemal juhul puudutab abi rakendamist enne komisjoni heakskiitva otsuse tegemist. Teine vaidlustatud otsus tehti pärast Austria ametiasutuste 8. märtsi 2006. aasta otsust, millega määrati esialgu kindlaks makstav abisumma ja nõuti ettemakse tasumist ning millest alates hakati seega abimeedet enne komisjoni otsust rakendama.

23 Esialgseid asjaolusid ja kaalutlusi arvesse võttes tuleb kahte eelotsuse küsimust koos käsitleda.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tahab nende küsimustega teada sisuliselt seda, kas EÜ artikli 88 lõike 3 viimases lauses sätestatud riigiabi rakendamise keelu kohaselt on siseriiklik kohus põhikohtuasjas vaadeldavatel asjaoludel kohustatud jätma rahuldamata riigiabi saaja taotluse abisumma saamiseks, mis talle tuleks maksta perioodi eest, mis eelnes komisjoni otsusele, millega tunnistatakse kõnealune abi ühisturuga kokkusobivaks.

25 Siinkohal tuleb märkida, et komisjoni heakskiitva otsusega kaotab kehtivuse keeld rakendada abi enne tähtaja lõppu.

26 Kui abikavast on komisjonile nõuetekohaselt teatatud ja seda ei ole enne eelnimetatud otsust rakendatud, võib seda rakendada otsuse tegemisest alates ning vastavalt vajadusele ka eelneval perioodil, mida kokkusobivaks tunnistatud meede hõlmab.

27 Kui abisaajale on antud abi EÜ artikli 88 lõike 3 viimase lause vastaselt, võib juhtuda, et siseriiklik kohus peab mõne teise ettevõtja taotlusel otsustama rakendusmeetmete kehtivuse ja antud rahaliste toetuste tagasinõudmise üle ning seda isegi juhul, kui komisjon on teinud heakskiitva otsuse.

28 12. veebruari 2008. aasta otsusest kohtuasjas C-199/06: CELF ja Ministre de la Culture et de la Communication (EKL 2008, lk I-469, punkt 46, edaspidi „kohtuotsus CELF”) ilmneb, et sellisel juhul kohustab ühenduse õigus liikmesriigi kohut võtma sobivaid meetmeid õigusvastasuse tagajärgede tõhusaks kõrvaldamiseks, kuid ebaseadusliku abi tagasinõudmise kohustust ei pane ühenduse õigus talle isegi erandlike asjaolude puudumisel.

29 Sellisel juhtumil peab liikmesriigi kohus ühenduse õigust rakendades nõudma abisaajalt intresside tasumist ajavahemiku eest, mil õigusvastasus kestis. Liikmesriigi

õiguse raames võib ta asjast sõltuvalt nõuda ebaseadusliku abi tagasinõudmist ka siis, kui selle riigi õiguse kohaselt tuleb abi hiljem uuesti rakendada. Samuti võib juhtuda, et siseriiklikul kohtul on tarvis rahuldada abimeetme õigusvastasusest põhjustatud kahju hüvitamise nõuded (kohtuotsus CELF, punktid 52 ja 53).

30 Seega tundub, et juhul, kui abi on pärast komisjoni heakskiitvat otsust ebaseaduslikult rakendatud, ei ole ühenduse õigusega vastuolus, kui abisaajal on võimalik ühelt poolt taotleda tulevikus makstava abi väljamaksmist ja teiselt poolt säilitada enne heakskiitvat otsust antud abi, ilma et see mõjutaks ennatlikult väljamakstud ebaseadusliku abiga seonduvaid tagajärgi vastavalt kohtuotsuses CELF toodud tingimusele.

31 Seega on komisjoni järeldus abi ühisturuga kokkusobivuse kohta kriteerium, mille alusel otsustatakse, kas abisaajale on võimalik välja maksta abi heakskiitvale otsusele eelnenud perioodi eest või kas tal on võimalik juba väljamakstud abi säilitada.

32 Järelikult ei takista ühenduse õigus siseriiklikul kohtul teha otsust sellises vaidluses nagu põhikohtuasjas, milles abisaaja on algatanud siseriiklike ametiasutuste vastu menetluse ja milles vaieldakse makstava abisumma, mitte aga abi maksmise põhimõtte üle.

33 Siseriikliku kohtu otsus lahendab vaidluse, muutes käesoleval juhul olukorra lähedasemaks kohtuotsuses CELF käsitletud olukorraga, milles abi oli ennatlikult rakendatud, kuid abisummat ei olnud vaidlustatud.

34 Lisaks on võimalik rakendada eelnimetatud kohtuotsusest tulenevaid põhimõtteid EÜ artikli 88 lõike 3 viimase lause rakendamise kohta.

35 Käesolev analüüs vastab eespool nimetatud kohtuotsusele Van Calster jt, mille ulatuse kohta eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib.

36 Eelnimetatud kohtuotsus ei puuduta abisaajate olukorda, vaid nende ettevõtjate olukorda, kes on kohustatud tagasiulatuvalt tasuma makseid, mis on mõeldud konkreetselt abikava rahastamiseks ja mida seetõttu käsitletakse abikava lahutamatu osana. Kõnesoleva kohtuotsuse aluseks olevates põhikohtuasjades nõuti maksete tegemist varasema, kokkusobimatuks tunnistatud abikava alusel enne komisjoni heakskiitva otsuse tegemist, millega esimene abikava asendati uue abikavaga, millega nähti ette maksete tagasiulatuv tasumine ja nende hüvitamine varasema abikava alusel tegelikult laekunud maksetest.

37 Euroopa Kohus leidis samas kohtuotsuses, et EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikega 3 (nüüd EÜ artikli 88 lõige 3) on põhikohtuasjades toodud asjaoludel vastuolus tagasiulatuvalt kehtestatud maksete kogumine perioodi eest, mis eelneb komisjoni heakskiitva otsuse tegemise päevale.

38 Eeltooduga seoses asus Euroopa Kohus vaid seisukohale, et kolmandate isikute suhtes, kellele on kehtestatud rahaline kohustus enne komisjoni heakskiitvat otsust, saab abimeetme rakendamise õigusvastasust kõrvaldada vaid sellega, et asjaomane rahaline kulutus hüvitatakse.

39 Seega tuleb esitatud küsimustele vastata, et EÜ artikli 88 lõike 3 viimases lauses sätestatud riigiabi rakendamise keelu kohaselt ei ole siseriiklik kohus põhikohtuasjas vaadeldavatel asjaoludel kohustatud jätma rahuldamata riigiabi saaja taotlust abisumma saamiseks, mis talle tuleks maksta perioodi eest, mis eelnes komisjoni otsusele, millega tunnistatakse kõnealune abi ühisturuga kokkusobivaks.

Kohtukulud

40 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

EÜ artikli 88 lõike 3 viimases lauses sätestatud riigiabi rakendamise keelu kohaselt ei ole siseriiklik kohus põhikohtuasjas vaadeldavatel asjaoludel kohustatud jätma rahuldamata riigiabi saaja taotlust abisumma saamiseks, mis talle tuleks maksta perioodi eest, mis eelnes Euroopa Ühenduste Komisjoni otsusele, millega tunnistatakse kõnealune abi ühisturuga kokkusobivaks.

Allkirjad